

پاورپوینت: خوب، بد، زشت، زیبا؟!!

● دکتر محمد عطاران

درس دارند و احساس می کنند که در خواندن درس موفق تر می شوند (Susskind, 2005). به نظر پیریا، یادگیری پاورپوینت و کاربرد آن آسان است و پاورپوینت با تسهیل ارائه مطالب درسی، تدریس معلم را بهبود می بخشد. همچنین معلم می تواند مطالب خود را سازماندهی و در مراحل پی در پی آن ها را ارائه کند.

پاورپوینت و خستگی و حواس پرتی یادگیرندگان

اغلب شرکت کنندگان در تحقیق حاضر نسبت به پاورپوینت دید منفی دارند. به نظر آن ها پاورپوینت در آغاز کار جالب است، ولی پس از چند دقیقه خسته کننده و ملال آور می شود. یکی از مصاحبه شونده گان می گوید: «به نظر من پاورپوینت در آغاز کلاس جالب است ولی پس از دقایقی کسل کننده می شود. من احساس خستگی می کنم و نمی توانم روی مطالب اسلایدها متمرکز شوم. دچار حواس پرتی می شوم.»

پاورپوینت و تعامل در کلاس

به نظر مصاحبه شونده گان، پاورپوینت موجب کاهش تعامل چهره به چهره معلم و دانش آموز می شود. یادگیرندگان کمتر سؤال می کنند و حواس معلم بیش از مخاطبان به اسلایدها است. به نظر مصاحبه شونده گان، مدرسانی که حین استفاده از پاورپوینت مطالب را شرح می دهند، به مراتب بهتر از استادانی درس می دهند که خط به خط از روی پاورپوینت می خوانند. معلمانی که از روش اخیر در تدریس استفاده می کنند، تأثیر منفی زیادی بر شاگردان خود می گذارند و موجب حواس پرتی یادگیرندگان می شوند. به نظر مصاحبه شونده گان، اگر معلم در اسلایدهایش لینک های ارتباطی به مطالب دیگر قرار دهد، تأثیر بهتری در یادگیری آن ها دارد. به نظر مصاحبه شونده گان چند عامل می توانند در تجربه یادگیری دانشجویان مؤثر باشد. این عوامل به قرار زیرند:

ساخت پاورپوینت و مدیریت آن

به نظر مشارکت کنندگان در تحقیق، معلمانی که فقط از روی پاورپوینت می خوانند، موجب می شوند که شاگردان اسلایدها را دنبال نکنند و حواسشان پرت شود. به نظر آنان، روش این معلمان ملال آور است. یکی از مصاحبه شونده گان می گوید: «چون می دانم که این

گزارش یک تحقیق

با ورود فناوری های نو به عرصه آموزش و پرورش، یکی از ابزارهایی که مصداق بارز فناوری محسوب گشته، پاورپوینت است (Bates & Poole, 2003). تأثیر آموزشی استفاده از پاورپوینت در کلاس ها، سخنرانی ها، کارگاه های آموزشی و مانند این ها، از سال ۱۹۹۰ محل بحث و مناقشه بوده است. برخی از محققان استفاده از پاورپوینت را موجب غفلت معلم از دانش آموزان می دانند؛ چون سخنران یا معلم بر اسلایدهای خود تمرکز می کند و از کلاس غافل می شود. همچنین، به دلیل استفاده از پاورپوینت معلم نمی تواند از پشت رایانه یا تریبون سخنرانی کنار رود و در کلاس حرکت کند، لذا عملاً در پاورپوینت و تریبون محصور می شود (Voss, 2004). نتیجه پژوهشی دیگر نشان می دهد که پاورپوینت خوب با استفاده از تصویر تدریس معلم را غنی تر می کند (Young, 2006). از طرف دیگر، برخی از دانش آموزان معتقدند که معلمان فقط کارشان این شده است که نوشته های خود یا کتاب را به اسلایدهای پاورپوینت منتقل کنند و سپس در کلاس از روی آن ها بخوانند.

تحقیق حاضر به بررسی تجربه دانشجویان در کلاس هایی پرداخته است که استادان در آن ها از پاورپوینت استفاده می کنند. در این تحقیق با ۱۳ دانشجو که همگی معلم زبان بودند، مصاحبه و از آن ها خواسته شد، تجربه شرکت در کلاس هایی را بگویند که ابزار اصلی استاد در تدریس پاورپوینت بوده است. نتایج مصاحبه ها در پاره ای موارد متناقض به نظر می رسند، ولی با توجه به زمینه بحث، این نتایج قابل تفسیرند. پاسخ های مصاحبه شونده گان را می توان به شرح زیر طبقه بندی و بیان کرد:

پاورپوینت و پشتیبانی از آموزش

به نظر بعضی از مصاحبه شونده گان، اگر از پاورپوینت به خوبی استفاده شود، ابزار مفیدی است. یکی از مصاحبه شونده گان می گوید: «وقتی استاد از اسلاید در آموزش استفاده می کند، من خیلی خوش حال می شوم؛ چون می دانم همه چیز روبه راه و مطالبی که باید یاد بگیرم مشخص است. لذا ذهن من نباید این طرف و آن طرف، به دنبال خواندن نکات اصلی درس بروم و باید روی مطالب پاورپوینت متمرکز شوم... پاورپوینت تصور روشنی درباره هدف استاد از درس ایجاد می کند.»

مطالعات پژوهشی نیز نشان می دهند دانش آموزان نگرش مثبتی به استفاده از پاورپوینت در کلاس

تأثیر پاورپوینت بر یادگیری بیشتر به ویژگی‌های استاد و معلم بستگی دارد و نه ویژگی‌های خود پاورپوینت. به عبارت دیگر، پاورپوینت تنها هنگامی ابزار خوبی در تدریس است که استاد و معلم باسواد و مسلط از آن استفاده کند

دیگری محدود نکردن خود به الگوی خطی کلمات. یکی از مصاحبه‌شوندگان می‌گوید: وقتی استاد از تصویر ساده به جای عنوان استفاده می‌کند، مطلب را به خوبی می‌فهمم. با استفاده از پویانمایی یا تصویر، معلم می‌تواند علاقه مرا به گوش دادن برانگیزد.

- روش‌های زیر می‌توانند به تأثیر بیشتر پاورپوینت کمک کنند:
- ارائه اسلایدهای محدود در هر جلسه
 - استفاده از تصویر و نمودار در پاورپوینت
 - حرکت در کلاس به هنگام استفاده از پاورپوینت
 - عدم ارائه نسخه چاپی پاورپوینت هم‌زمان با ارائه اسلایدها (Klemm, 2007).

پیام روشن این تحقیق آن است که دانشجویان از ارائه پاورپوینت به شکلی که موجب حواس‌پرتی ایشان و بی‌توجهی به درس شود، ناراضی‌اند و در شرایطی که استاد تنها بر کلمات تأکید دارد، به مضمون درس علاقه پیدا نمی‌کنند؛ چون می‌دانند که اسلایدهای درس را می‌توانند کپی کنند یا بعداً در اینترنت بیابند.

تأثیر پاورپوینت بر یادگیری بیشتر به ویژگی‌های استاد و معلم بستگی دارد و نه ویژگی‌های خود پاورپوینت. به عبارت دیگر، پاورپوینت تنها هنگامی ابزار خوبی در تدریس است که استاد و معلم باسواد و مسلط از آن استفاده کند.

پی نوشت

1. Priya

اسلایدها را بعداً هم می‌توانم بخوانم، به مطالب استاد گوش نمی‌دهم.»

تحقیقات نشان می‌دهند که پاورپوینت به شرطی مفید است که مطالب اسلایدها به محتوای درسی مرتبط باشند؛

در غیر این صورت مخل یادگیری است (Cobern, 2003). به نظر یکی از مصاحبه‌شوندگان، بهتر است در کل درس از پاورپوینت استفاده نشود. معلم می‌تواند بخش‌های دیگر درس را با بحث‌های گروهی، گفت‌وگو، یا پرسش از دانش‌آموزان تکمیل کند. نباید کل کلاس را با پاورپوینت پر کرد.

تحقیقی که درباره دانشجویان انگلیسی در سال ۲۰۰۹ انجام شد، نشان داد که این دانشجویان حضور در کلاس‌های درس با پاورپوینت را یکی از ملال‌آورترین دوران زندگی دانشجویی خود می‌دانند. در واقع، کاربرد مناسب پاورپوینت هنگامی است که معلم دیدگاهش در یادگیری دیدگاه «ساخت‌گرایی» و هدفش رشد تفکر انتقادی، یادگیری فعال، فهم دقیق و بحث گروهی باشد (Young, 2009).

دانش تخصصی، مهارت تدریس و کاربرد پاورپوینت

اکثر مصاحبه‌شوندگان معتقد بودند که معلمان و مدرسان از پاورپوینت فقط به این دلیل استفاده می‌کنند که نشان دهند از فناوری در کلاسشان بهره می‌گیرند. برخی محققان معتقدند که معلمان پشت پاورپوینت مخفی می‌شوند. پیریا (۲۰۱۲) معتقد است معلمان که از پاورپوینت استفاده می‌کنند، گاه به دلیل اینکه بر مطلب تسلط کافی ندارند، این کار را انجام می‌دهند تا تکیه‌گاهی در تدریس داشته باشند.

مطالعه دیگری نشان می‌دهد که معلمان از پاورپوینت

به چند شکل بهره می‌گیرند:

- ابزار سخنرانی مستقیم؛
- خواندن مستقیم از روی اسلایدها؛
- گذراندن کل کلاس با ارائه پاورپوینت؛
- ارائه مطالبی در اسلایدها که از روی

کتاب کپی شده‌اند (Yilmazel-Sahin, 2009).

دو روش می‌تواند به کاربرد مناسب پاورپوینت کمک کند: نخست استفاده از تمام ویژگی‌های پاورپوینت، و